

видатним майстром офорту. Він прекрасно володів усіма засобами графічного зображення. При цьому талант художника в нього проявився значно раніше, ніж поета. Якщо перші літературні спроби припадають на 1836-1837 роки, то найбільш ранній малюнок, що дійшов до нас під назвою “Погруддя жінки” або “Жіноча голівка” датований самим автором ще 1830 роком. Любов до рідного краю наштовхує Шевченка на створення цілої низки картин. Власним коштом він видає альбом під назвою “Живописна Україна”. (Викладач при допомозі технічних засобів демонструє мистецькі роботи Шевченка.)

Важливо також ознайомити студентів з фактом його перебування в нашому краї. Документально встановлено, що Тарас Шевченко у жовтні 1846 під час етнографічної експедиції побував у трьох населених пунктах Тернопільщини: Почаєві, Вишнівцях та Кременці. Виконав кілька малюнків, записав пісні та легенди краю. Будучи в Почаєві, він написав чотири акварелі, які зберігаються у Київському державному музеї Кобзаря. Це такі роботи: “Почаївська лавра із заходу”, “Почаївська лавра зі сходу”, “У соборі Почаївської лаври”, “Вид на околиці з тераси Почаївської лаври”. Мультимедійні засоби навчання уможливають ілюстрування акварелей Т.Г. Шевченка студентам.

Для більш глибокого ознайомлення студентів з діяльністю національного художника і поета на Тернопільщині їх слід скерувати до книги тернопільських краєзнавців І. Дуди та Б. Мельничука “Тарас Шевченко на Тернопільщині”.

Великі можливості для вивчення творчості Тараса Шевченка має самостійна робота студентів. Зокрема, підготовка ними комплексних індивідуальних завдань з презентаціями на семінарських заняттях. Для цього слушно запропонувати такі теми: “Тарас Шевченко на полотнах художників”, “Шевченко та музична культура”, “Подорожі Т.Г.Шевченка на Україну”, “Шляхами Тараса Шевченка на Тернопільщині”, “Жінки у житті Шевченка”, “Тарас Шевченко у світі”, “Українська символіка у творчості Шевченка”, “Літературно-психологічний портрет Т.Г. Шевченка” та ін.

СМСЛОЖИТТЄВИЙ ПОТЕНЦІАЛ МІФОТВОРЕННЯ І СВІТОГЛЯД ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

ЯНЧУК В.О. (м. Мінськ, Білорусь)
Copyright © 2014
УДК 334.73

*“Тойді, як господи, святая
На землю правда прилетить
Хоч на годиночку спочить...”*

Тарас Шевченко
 (“Ісаія. Глава 35” [5, с. 603])

Міфотворення як процес самопородження смислу є невід’ємною складовою процесів впорядкування, самоорганізації, аутопоезису соціумного життя: творення міфу моделює у соціосфокусованому вигляді не лише закріплені традицією родові ознаки людського світосприйняття, а й спосіб передачі смислу життя, актуального для суспільної свідомості.

Міфотворчість у соціальних абстракціях сучасності – це віртуальне моделювання майбутнього стану соціальних конструкцій, їх зв’язків і змісту у позачасовому та позапросторовому контексті міфомислення. Природа міфу проявляється як заміщення знань та фактів їх символічними формулами, алегоріями та метафорами. У цій “грандіозності спрощення надскладності” [1, с. 127] – детермінація стійкості міфу. Достатньо пригадати такі сучасні вирази, як “кінець культури”, “кінець людської цивілізації” тощо, щоб побачити в них прагнення самопорятунку в умовах сучасних кризових явищ.

Міфотворення як смисловий контраст реального, раціонального – процес, породжений і психічними, і соціальними системами. Ірраціональність міфу, його багатотекстуальність і багатовимірність позначені якістю розгортання можливостей соціальної й психічної систем, їх коеволюційного розвитку [6]. Міфотворення є селекційним механізмом, оберігаючи системи

від знищення, сприяючи їх регенерації, наприклад, системи орієнтовані на розрізнення між наявним і можливим, актуальним і потенційним, диференціацію ситуацій та ін. Міфотворчість – культурний феномен, ірраціональна природа якого проявляється у предметному світі – від моделей поведінки і омріяних версій себе до політичних ідеологем і фікцій. Міфотворення, таким чином, виступає самореферентною смисловою системою. Його смислова операційність дозволяє не лише спостережувати навколишній світ, але й створювати його у різноманітних версіях [див. 2; 3].

З'ясування суті міфотворчості належить до тих небагатьох проблем, котрі звичайно називають вічними, розв'язання яких лежить у фундаменті ідей, що визначаються як сенсоутворювальні. Так, соціальна міфологія сучасності є внутрішньою формою активності особистості, як домінантна „силова лінія” нового мислення, що спрямована на виробництво нових смислів. Відтак міфотворення персоніфікується, еволюціонує у формах суб'єктивного знання, орієнтованого на цінності інстинктивного, почуттєвого переживання, й масово інтерсуб'єктивується у вигляді націоналістичних, політико-ідеологічних та інших міфів, конкретизується у символічно значущих прикладах, в умовах політичних реалій ХХІ століття. Загалом міфотворення постає одним із засобів самоствердження, самореалізації і самопомоги людини у досягненні власної значущості.

В культурі ХІХ століття символічний світ, який домінує в українській літературній традиції, є тим базовим підґрунтям, на який спирається історична пам'ять. Тому домінування цього світу в культурі можна вважати закономірною передумовою, що сприяє збереженню символічності художнього мислення як риси, притаманної вищим формам людської діяльності. Нові моральні, психологічні, ідеологічні цінності стають основою нових світоглядних пріоритетів з їх подальшим закріпленням і транслюванням в суспільній свідомості, викликаючи духовну активність нації в політичній сфері, де міфотворчість набуває якості „громадянської релігії”.

Міфотворення як феномен художньо-образного мислення, розвинений літературною традицією українського письменства ХІХ ст., зокрема, яскраво репрезентованою генієм Т.Г. Шевченка, сутнісно є процесом світоглядного збагачення культури українського народу, формування його ментальних й духовних орієнтирів. Смесложиттєвий зміст Шевченкового міфотворення успадковується й сучасною практикою культурного розвитку не лише української нації, а й іншими народностями і націями, у тому числі білоруським.

1. *Луман Н.* Поняття цілі і системна раціональність: щодо функції цілей у соціальних системах / Н. Луман. – К: Дух і літера, 2011. – 336 с.

2. *Морщакова О.С.* Смесложиттєвий зміст сучасної міфотворчості в контексті українських культурних традицій: автореф. дис. канд. філос. наук / Олена Степанівна Морщакова. – К.: Державна академія керівних кадрів культури і мистецтв, 2004. – 18 с.

3. *Морщакова О.С.* Ситуація ковітальності людини у суспільному просторі сучасності / О.С. Морщакова // Психологія і суспільство. – 2013. – № 4. – С. 15-23

4. *Фурман А.В., Морщакова О.С.* Психокультура як самоорганізована сфера аксіобуття // А.В. Фурман, О.С. Морщакова. – Вітакультурний млин [методологічний альманах]. – 2013. – Модуль 15. – С. 22-31.

5. *Шевченко Т.* Твори в трьох томах / Тарас Шевченко. – Том перший. Поетичні твори. – К.: Державне вид-во художньої літ-ри Української РСР, 1963. – 732 с.

6. *Янчук В.А.* Введение в современную социальную психологию: [учеб. пособие для вузов] / Владимир Александрович Янчук. – Мн.: АСААР, 2005. – 768 с.

МИСТЕЦЬКИЙ ДАР ТАРАСА ШЕВЧЕНКА ТА ЙОГО ВПЛИВ НА СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО ФОРМУВАННЯ ТЕХНІКИ МАЛЮВАННЯ У ВИЩІЙ ХУДОЖНІЙ ШКОЛІ

РУСАКОВА Л.І. (м. Канів)

Copyright © 2014

УДК 168.522

Шевченкознавці, визнаючи вплив Тараса Шевченка на українську культуру, називають українського митця і поета “батьком нації”, “національним генієм”, “творцем нової модерної